

ANALÝZA DAT ZE VSTUPU A VÝSTUPU UŽIVATELŮ
do/ze služeb/programů
TRÉNINKOVÁ KAVÁRNA, PODPOROVANÉ A PŘECHODNÉ ZAMĚSTNÁVÁNÍ,
poskytovaných v rámci projektu
Sít' služeb zaměstnávání pro dlouhodobě duševně nemocné (JPD3)
partnerských organizací Fokus Praha, o. s., Eset-Help, o. s. a Green Doors, o. s.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Autor analýzy a této zprávy:

Hana Netušilová, Fokus Praha, o. s.

Na sběru dat se podíleli:

Dominik Aubrecht, Tréninková kavárna Klub v Jelení, Green Doors, o. s.

Jana Vránová, Tréninková kavárna Café na půl cesty, Green Doors, o. s.

Jana Wůdyová, Přechodné zaměstnávání, Eset-Help, o. s.

Klára Pojslová, Podporované zaměstnávání, Eset-Help, o. s.

Michaela Hartychová, Centrum programů podpory zaměstnávání sever, Fokus Praha, o. s.

Irena Křivonosková, Centrum programů podpory zaměstnávání, Fokus Praha, o. s.

Lia Beguvinová, Centrum programů podpory zaměstnávání, Fokus Praha, o. s.

OBSAH:

<u>1</u>	<u>CÍL ANALÝZY</u>	<u>2</u>
<u>2</u>	<u>METODOLOGIE</u>	<u>3</u>
2.1	POSTUPY PŘEDCHÁZEJÍCÍ SBĚRU DAT	3
2.2	SBĚR DAT	5
2.3	VÝCHODISKA PRO VYHODNOCENÍ SEBRANÝCH DAT	5
<u>3</u>	<u>VÝSLEDKY A JEJICH DISKUSE</u>	<u>6</u>
3.1	KDE KLIENT ZÍSKAL INFORMACI/DOPORUČENÍ PRO VSTUP DO SLEDOVANÝCH SLUŽEB/PROGRAMŮ	6
3.1.1	SOUHRNNÉ ROZLOŽENÍ	6
3.1.2	INFORMOVANOST/OCHOTA KE SPOLUPRÁCI ODBORNÉ A ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI	7
3.1.3	SLUŽBY POSKYTOVANÉ PROJEKTEM JAKO VSTUPNÍ MÍSTO NEBO PŘÍPRAVA PRO DALŠÍ STUPEŇ PRACOVNÍ REHABILITACE	8
3.2	EFEKT SLEDOVANÝCH SLUŽEB/PROGRAMŮ	10
3.2.1	POSTUP KLIENTA DO DALŠÍCH STUPŇŮ PRACOVNÍ REHABILITACE A NA OTEVŘENÝ TRH PRÁCE	10
3.2.2	POHLED PRACOVNÍKŮ NA PŘÍNOS SLUŽBY/PROGRAMU PRO UŽIVATELE, KTEŘÍ NEZAZNAMENALI PO SKONČENÍ/PŘERUŠENÍ SPOLUPRÁCE POSTUP DO DALŠÍ SLUŽBY ZAMĚSTNÁVÁNÍ / NA OTP	13
3.3	SÍŤ SLUŽEB ZAMĚSTNÁVÁNÍ VYTVOŘENÁ PROJEKTEM	15
3.4	POHLED PRACOVNÍKŮ NA PŘÍNOS SLUŽBY/PROGRAMU PRO UŽIVATELE V JINÉ OBLASTI NEŽ PRACOVNÍ	15
<u>4</u>	<u>VÝPOVĚDNÍ HODNOTA A JEJÍ DISKUSE</u>	<u>16</u>
<u>5</u>	<u>ZÁVĚR</u>	<u>17</u>

1 CÍL ANALÝZY

Cílem této analýzy bylo ověřit, zda a do jaké míry byly naplněny tyto cíle projektu:

- zvýšit pracovní a sociální dovednosti klientů
- zvýšit počet klientů, kteří dosáhli vyššího stupně pracovní rehabilitace, zaměstnání
- propojení (vytvoření sítě) služeb pracovní rehabilitace a zaměstnávání

Vyjmenované cíle projektu byly naplňovány přímo prostřednictvím aktivit č. 11 (Příprava klientů na otevřené zaměstnání) a č. 13 (Rozvoj sítě služeb zaměstnávání)-tzn. poskytováním sociálních služeb lidem se zkušeností duševní nemoci. V širším kontextu přispíval k naplnění zmíněných cílů celý projekt.

2 METODOLOGIE

2.1 POSTUPY PŘEDCHÁZEJÍCÍ SBĚRU DAT

Volba základního rámce metodologie

S ohledem na cíl analýzy a vysoký celkový počet klientospoluprací* v projektu (k 30.6.07 jich bylo zaznamenáno 1156!) bylo nutné zvolit kvantitativní metodu šetření. Pro zajištění dostatečně vysokého vzorku bylo rozhodnuto, že respondenty šetření nebudou přímo uživatelé služeb (příliš časově a personálně náročné), nýbrž že data poskytnou pracovníci jednotlivých služeb/programů na základě dokumentací o spolupracích s klienty.

Výběr vzorku klientospoluprací k ověření dosažení cílů projektu

Východiska pro výběr vzorku:

1) V rámci projektu byly poskytovány tyto *služby/programy* pro lidi se zkušeností duševní nemoci:

- Podporované zaměstnávání
Program, jehož cílem je poskytnout klientovi takovou míru podpory, aby si zvolil, našel a udržel vhodné místo na otevřeném trhu práce. Pro konkrétního klienta se hledá konkrétní pracovní místo. Služba také poskytuje asistenci klientovi a zaměstnavateli při nástupu a pro udržení pracovního místa. Doba podpory je individuální, zpravidla po dobu maximálně 2 let. Pracovní smlouva se uzavírá mezi zaměstnavatelem a novým pracovníkem (tj. klientem) programu.
- Chráněné zaměstnání
Nácvik pracovních a sociálních dovedností v chráněném prostředí na pracovních místech zřízených pro tento účel uvnitř organizace poskytovatele soc. služeb.
- Přechodné zaměstnávání
Program umožňující uživateli trénink pracovních a sociálních dovedností (půl až jeden rok) přímo na pracovišti zaměstnavatele v běžných pracovních podmínkách, za podpory pracovního asistenta. Podpora poskytovaná pracovním asistentem spočívá v základním zaučení uživatele programu na pracovním místě, kdy pracovní asistent pracuje po určitou dobu společně s uživatelem. Další podporu v práci poskytuje podle aktuální potřeby. Pracovní asistent poskytuje rovněž mediaci při problematických situacích mezi uživatelem a nadřízeným či kolegy na pracovišti, případně krátkodobě nahrazuje uživatele v plnění jeho úkolů při jeho výpadku. Ve firmě na otevřeném trhu je zřízeno rehabilitační místo, na něž organizace poskytující program vysílá klienty. Dohoda o zařazení do programu se uzavírá mezi zaměstnavatelem a vysílající organizací.
- Tréninková kavárna
Pracoviště přizpůsobené pro přípravu osob se zdravotním postižením na práci. Vzniká bez dohody s úřadem práce, je provozováno organizací poskytující programy zaměstnávání. Umožňuje trénink pracovních a sociálních dovedností zpravidla v méně chráněných podmínkách za podpory terapeuta. Klienti přicházejí do kontaktu s veřejností. Častým cílem je návrat na otevřený trh práce. Je časově omezeno (zpravidla na 0,5 – 1 rok).
- Pracovní poradenství - příjmoví terapeuti tréninkových kaváren, pracovníci podporovaného a přechodného zaměstnávání
Jde o krátkodobé pracovní poradenství poskytované před vstupem nebo mimo ostatní služby/programy zaměstnávání. V projektu zahrnuje široké spektrum podpory: hodnocení míry připravenosti klienta pro různé typy pracovní rehabilitace či zaměstnání na otevřeném trhu práce, indikaci vhodné služby zaměstnanosti, případně procesy spojené s příjmem do služby, poradenství v oblasti práce v případě, kdy klient má zaměstnání na otevřeném trhu práce a potřebuje informace či ústní podporu k jeho udržení a spokojenému zvládnutí, poradenství při

* „Klientospoluprací“ se rozumí spolupráce jednoho klienta v rámci jednoho programu.

výběru profese a vzdělávání, apod.. Obvykle má formu krátkodobé podpory (do 5 kontaktů) a často anonymní podobu.

- **Poradenství a první kontakt-kontaktní pracovníci pro oblast zaměstnávání**
Poradenství, poskytované kontaktními pracovníky pro oblast zaměstnávání, je vedeno v naprosté většině anonymně a jako krátkodobé (do 5 kontaktů). Spolupráce s klientem je zaměřena především na mapování klientových potřeb a výběr vhodných služeb zaměstnávání a ostatních služeb.
- **Case management (případové vedení)**
Dlouhodobá individuální, intenzivní a komplexní podpora a provázení klienta založené na vztahu s konkrétním sociálním pracovníkem. Je určena klientům, kteří mají problémy ve více oblastech života. Case manager spolupracuje s klientem na vytváření a naplňování celkového plánu péče, vyhodnocuje jeho potřeby a kompetence, zprostředkuje kontakt s potřebnými službami a odborníky, poskytuje klientovi i přímou podporu směrem k integraci do společnosti a možnosti pokračování v rehabilitačních programech a zaměstnání.
- **Bazální příprava na zaměstnání -socioterapeuti denních klubů**
Služby v oblasti socioterapeutických aktivit (denní centra a kluby) podporují vytváření sociálních kontaktů a organizování volného času. Umožňují zapojovat do služeb i klienty, kteří díky charakteru nebo závažnosti svého postižení nejsou často schopni aktivně spolupracovat ve více strukturovaných službách (např. chráněné dílny, podporované zaměstnávání apod.). Pro aktivizaci a přípravu těchto klientů na jejich pracovní kariéru je třeba specifický individuální přístup, dlouhodobé poradenství a provázení v prostředí, které je jim důvěrně známé. Socioterapeut v denním klubu centru poskytuje pracovní poradenství, individuálně spolupracuje s klienty na motivaci a tréninku dovedností potřebných k úspěšnému postupu klienta do dalších rehabilitačních stupňů.

- 2) Pro zajištění výpovědní hodnoty a porovnatelnosti efektu jednotlivých služeb/programů bylo nutné se zaměřit na služby/programy předpokládající dlouhodobější systematickou spolupráci s klientem na dosažení jeho individuálních cílů.
- 3) Kvantitativní metoda šetření však také předpokládá možnost nalezení jednotných indikátorů, které upozorňují na dosažení cílů projektu a dá se předpokládat, že cíle projektu jsou v paralele s individuálními cíli klienta (jednotnost nesmí přinášet hrubé zjednodušení).
- 4) Personální zajištění jednotlivých služeb/programů se v průběhu projektu měnilo.

Na základě východisek 1)-3) byly pro analýzu vybrány spolupráce v rámci služeb/programů Tréninková kavárna, Podporované zaměstnávání a Přechodné zaměstnávání, přičemž z analýzy byla vyňata podpora označitelná za krátkodobé/příjmové pracovní poradenství. Nutno zde poznamenat, že sebraná data poskytují obraz i o dalších službách/programech poskytovaných v rámci projektu.

V souvislosti se 4. východiskem bylo s každým pracovníkem, který v současnosti danou službu/program poskytuje, dohodnuto, zda je schopen data poskytnout i za své předchůdce.

Charakteristika analyzovaných dat

Kritéria a jednotlivé indikátory ke sledování byly stanoveny na základě konzultací s metodiky projektu a pracovníky sledovaných služeb/programů.

Indikátory, jejichž ne/přítomnost je zjevná a doložitelná (např. přestup uživatele z/do jiné sociální služby) byly doplněny o subjektivní pohled pracovníka/uživatele (např. rozvoj dovedností, který může i nemusí být zachycen v dokumentaci) a pomocné informace (např. počet poskytnutých intervencí).

V souhrnu lze říci, že bylo sledováno:

- odkud klient do dané služby/programu přichází (co předcházelo),
- co získal/naučil se v průběhu čerpání sledované služby/programu,
- kam ze služby/programu odchází, případně zda již paralelně začal čerpat službu jinou.

Úplný přehled sbíraných dat je obsažen v zadání sběru dat pro pracovníky sledovaných služeb/programů, které je neveřejnou přílohou 1 této zprávy.

2.2 SBĚR DAT

Způsob sběru dat

je popsán v příloze 1.

Sebraná data

-viz neveřejnou přílohu 2 této zprávy.

2.3 VÝCHODISKA PRO VYHODNOCENÍ SEBRANÝCH DAT

Tradice názvosloví jednotlivých služeb/programů se mezi partnerskými organizacemi liší ve smyslu, že služba/program stejného názvu neznamena nutně identický typ podpory uživateli z hlediska intenzity spolupráce, míry samostatnosti uživatele, nároků na výkon, délky spolupráce (na dobu určitou/neurčitou), chráněnosti prostředí, velikost pracovního úvazku apod.. Pro účely této analýzy jsou **typy podpory definovány** a rozlišeny takto:

Podporované zaměstnávání (PZ)

- Podporované zaměstnávání v „krystalické podobě“, tj. zahrnující zastupování klienta pracovníkem u zaměstnavatele, asistence na pracovišti apod.
- Podporované zaměstnávání zahrnující zastupování klienta pracovníkem u zaměstnavatele, asistence na pracovišti apod., kdy ale klient nastupuje do služby a již je na otevřeném trhu práce zaměstnán, potřebuje však podporu pro udržení místa
- Podporované zaměstnávání jako systematická spolupráce s cílem umístění na otevřeném trhu práce (dále jen OTP), bez kontaktování zaměstnavatele pracovníkem
- Přechnodné zaměstnávání ve Fokusu Praha, o. s., neboť charakterem podpory má velmi blízko k PZ
- Program Chráněná pracovní místa ve Fokusu Praha, o. s., neboť charakterem podpory má velmi blízko k PZ

Přechnodné zaměstnávání (PřZ)

- Program Přechnodné zaměstnávání v Eset-Help, o. s. jako „krystalická podoba“ časově omezeného nácviku pracovních a sociálních dovedností na pracovišti na OTP

Tréninková kavárna (TK)

- Služba Tréninková kavárna v Green Doors, o. s.

Pro určení, zda klient přestupem mezi službami/programy zaměstnávání změnil **stupeň pracovní rehabilitace**, však byly využity podrobné informace o konkrétní čerpané službě/programu v dané organizaci. Ty byly pro tento účel sestaveny do následující **hierarchie**, která odráží míru samostatnosti klienta a míru jeho integrace do běžné společnosti:

- 1= Denní klub/centrum
- 2= Chráněná dílna
- 3= Tréninková kavárna, Tréninkový obchod, Přechnodné zaměstnávání-EH
- 4= Přechnodné zaměstnávání GD+F, Chráněné zaměstnání, Sociální firma
- 5= Podporované zaměstnávání
- 6= Práce na OTP (i v rámci PZ)

Pro vyhodnocení **efektu sledovaných služeb/programů** (kap. 3.2) byl **vzorek analyzovaných spoluprací zúžen na ty, v rámci kterých byly stanoveny klientovy individuální cíle** (obvykle tedy dlouhodobější a systematictější spolupráce).

Pro vyhodnocení údajů o vstupu do sledovaných služeb/programů (kap. 3.1) a o přestupu mezi jednotlivými organizacemi (kap. 3.3) byla využita všechna sebraná data, neboť uváděné výsledky nejsou v tomto případě závislé na délce či systematictosti spolupráce.

3 VÝSLEDKY A JEJICH DISKUSE

Podrobné číselné vyhodnocení je k dispozici v neveřejné příloze 3 této zprávy.

Analýze byla podrobena data z celkem 195 spoluprací, z toho 63 v rámci typu podpory Tréninková kavárna, 87 v rámci typu podpory Podporované zaměstnávání (z toho 6 za chráněná místa ve Fokusu Praha) a 45 v rámci typu podpory Přechodné zaměstnávání.

Při zúžení analyzovaného vzorku na spolupráce, ve kterých byly stanoveny individuální cíle uživatele, se jednalo o celkem 163 spoluprací, z toho 63 v rámci typu podpory Tréninková kavárna, 79 v rámci typu podpory Podporované zaměstnávání (z toho 6 za chráněná místa ve Fokusu Praha) a 21 v rámci typu podpory Přechodné zaměstnávání

Výsledky jsou prezentovány jako celek za všechny tři typy podpory. Tam, kde je to užitečné, pak taktéž zvlášť za jednotlivé typy podpory nebo za jednotlivé partnerské organizace.

3.1 KDE KLIENT ZÍSKAL INFORMACI/DOPORUČENÍ PRO VSTUP DO SLEDOVANÝCH SLUŽEB/PROGRAMŮ

3.1.1 SOUHRNNÉ ROZLOŽENÍ

Graf 1 ukazuje souhrnné rozložení možností, které předcházely vstupu uživatele do sledovaných služeb/programů PZ, PŽZ, TK, u vzorku 195 spoluprací:

Zde je třeba komentovat relativně vysoké procento výskytu možnosti „tato informace není známa“. Informaci o tom, kde byla služba (nebo služby celé organizace) uživateli doporučena, považují za důležitou

- pro vytváření obrazu o informovanosti a spolupráci odborné a široké veřejnosti – a uzpůsobení propagačních strategií organizací,

- anebo, pokud uživatel přichází z jiné obdobné služby/organizace, lze spolupráci s předchozí službou využít pro zefektivnění spolupráce ve službě současně.

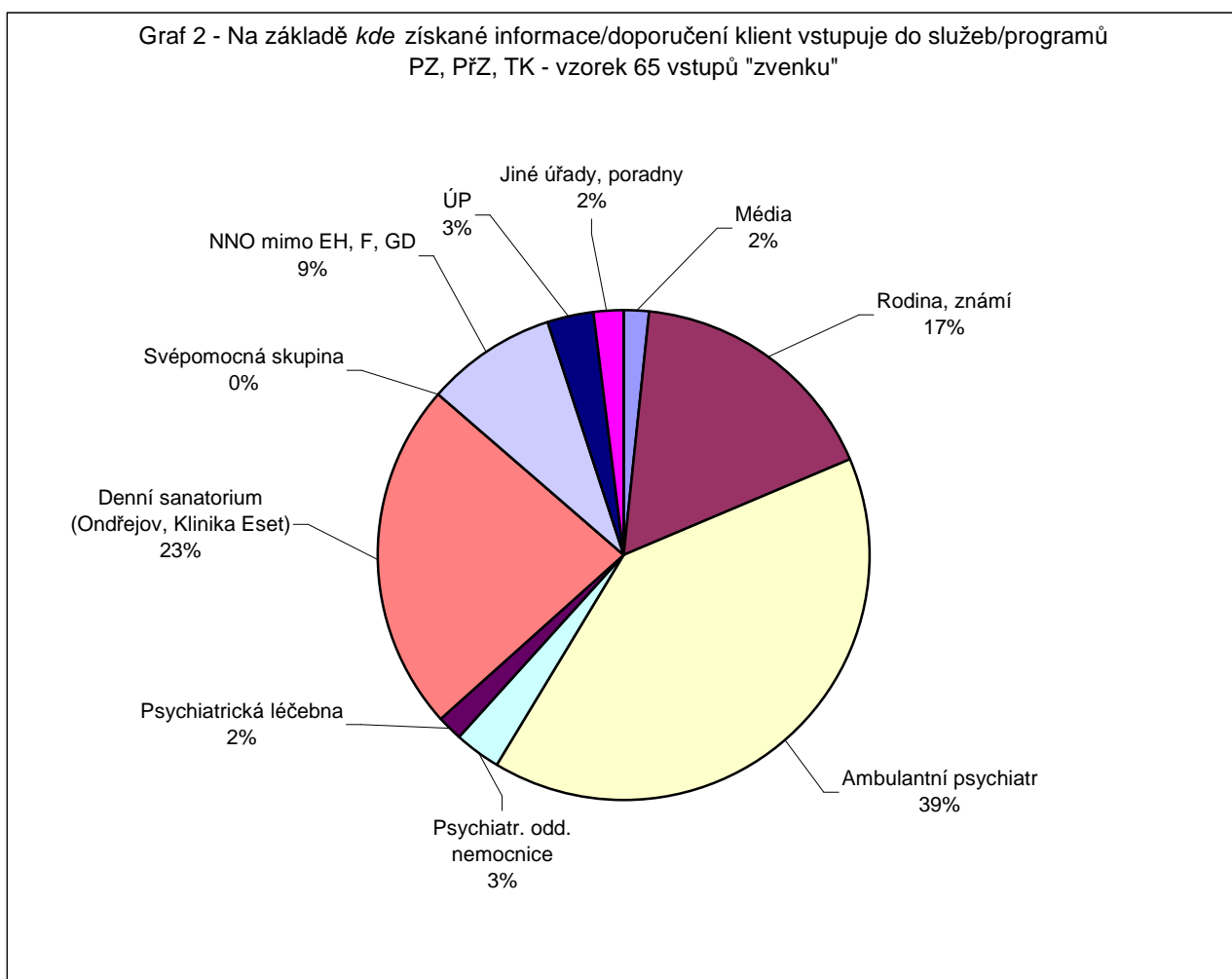
Partnerským organizacím projektu bych tedy doporučila systematicky sbírat informace tohoto druhu, vyhodnocovat je a pracovat s nimi.

Na druhou stranu je možné, že tyto informace jsou zaznamenávány pečlivěji kontaktními/příjmovými pracovníky jednotlivých organizací a ti je předávají pracovníkům služeb TK, PŘZ, PZ pouze tehdy, pomůže-li to spolupráci v následné službě. Toto analýza nezachycuje.

Výšeče grafu 1 „Soc. služby vlastní nebo partnerské organizace“ a „Zvenku“ jsou podrobněji rozebrány v následujících podkapitolách.

3.1.2 INFORMOVANOST/OCHOTA KE SPOLUPRÁCI ODBORNÉ A ŠIROKÉ VEŘEJNOSTI

Graf 2 mapuje podrobněji vzorek 65 vstupů do sledovaných služeb/programů PZ, PŘZ a TK, které lze označit za vstupy „zvenku“.

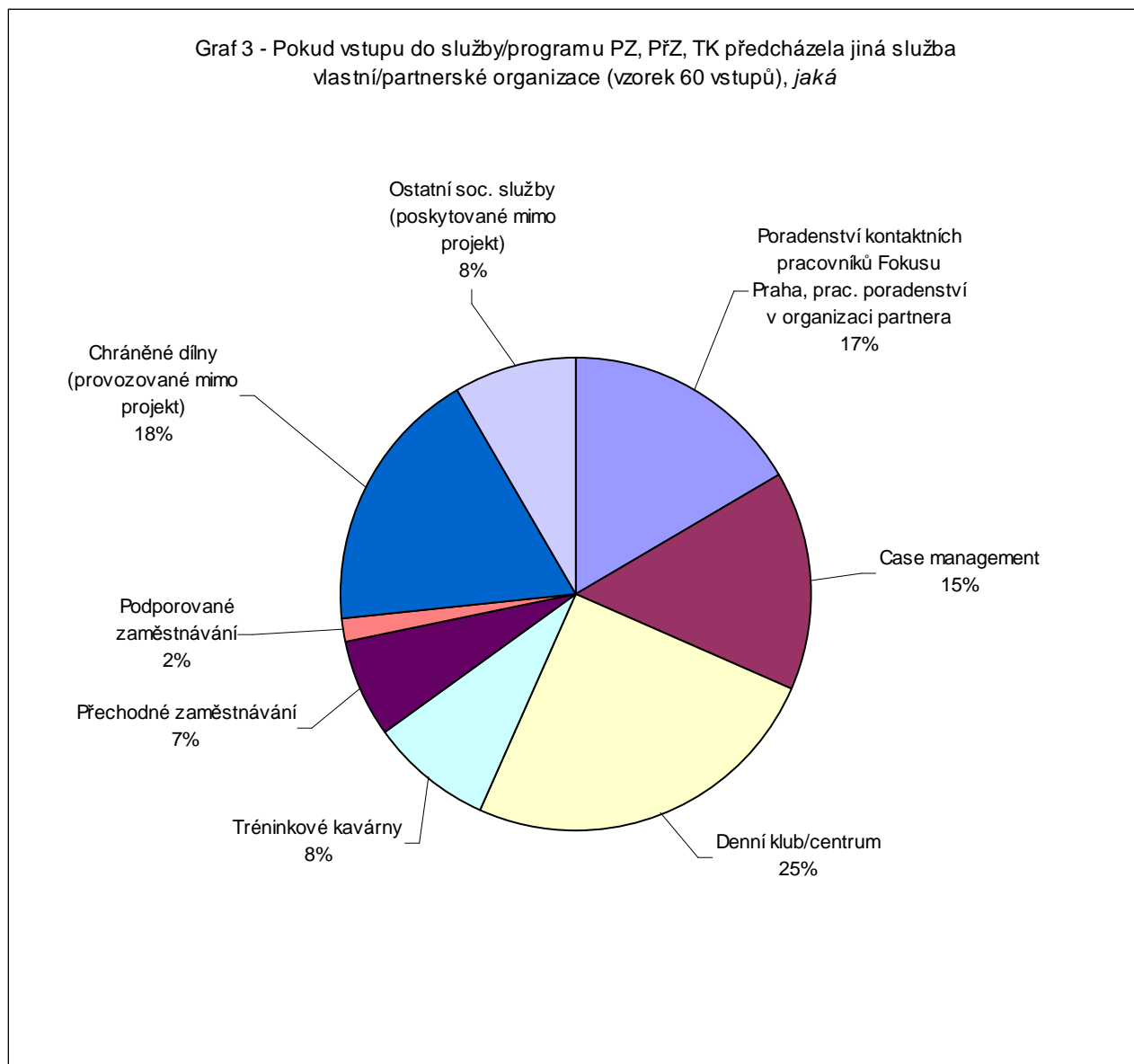

Přestože metodologicky v této analýze nešlo o zkoumání kvality či kvantity spolupráce s různými zdravotnickými zařízeními či vlivu medializace, procentuální rozložení jistě alespoň odráží poměrnou informovanost a/nebo ochotu ke spolupráci odborné a široké veřejnosti s partnerskými organizacemi projektu a lze jej vnímat jako doplňující informaci ke kvalitativnímu šetření informovanosti klientů služeb, které bylo v rámci projektu také provedeno.

Za pozornost stojí poměrně vysoká spolupráce s denními sanatorii (očekáváno), ale také s ambulantními psychiatry (příjemně překvapující).

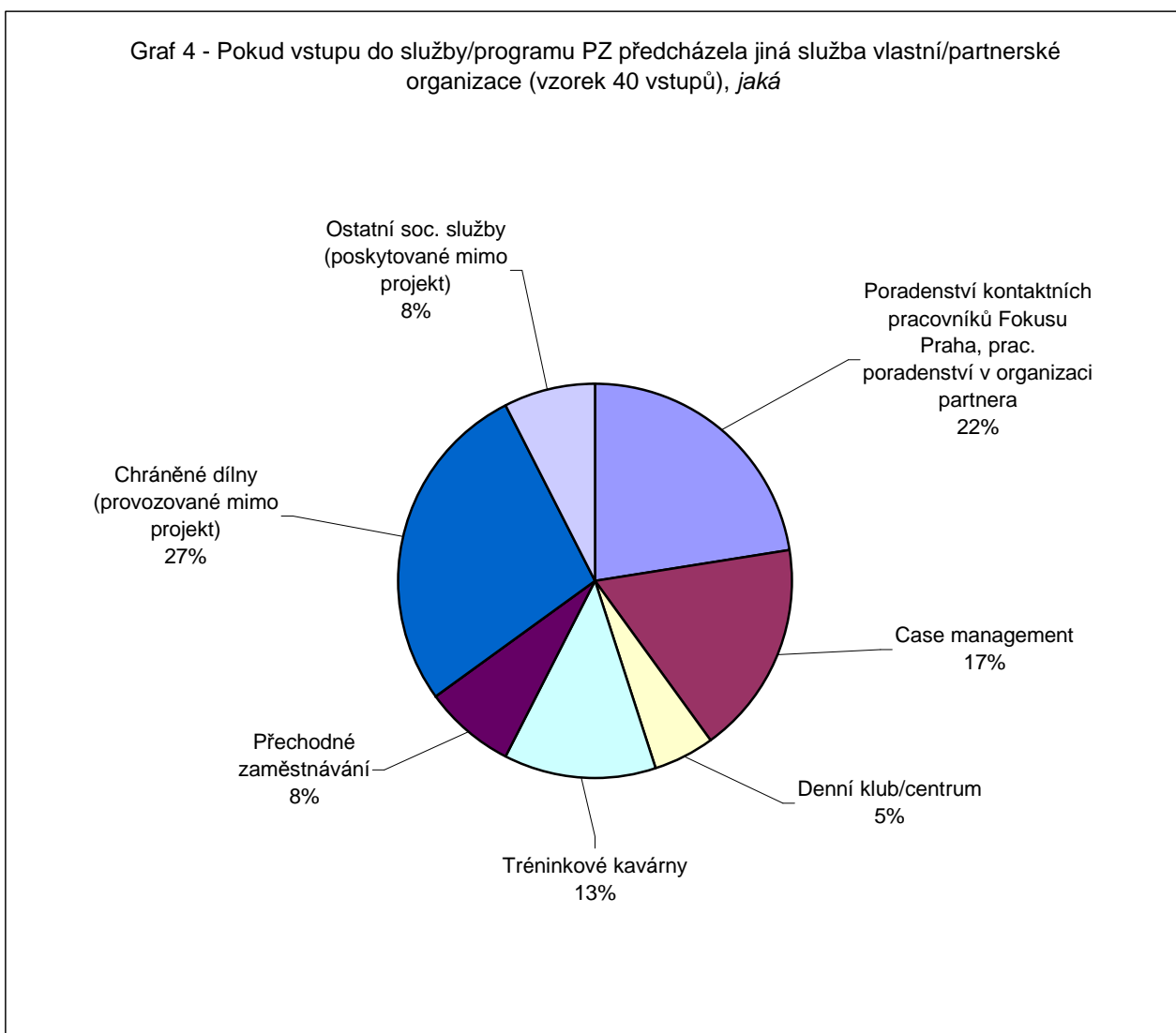
3.1.3 SLUŽBY POSKYTOVANÉ PROJEKTEM JAKO VSTUPNÍ MÍSTO NEBO PŘÍPRAVA PRO DALŠÍ STUPEŇ PRACOVNÍ REHABILITACE

Graf 3 mapuje podrobněji vzorek 60 spoluprací, kdy klient vstupuje do sledované služby/programu PZ, PŘZ, TK po předchozím čerpání jiné služby vlastní nebo partnerské organizace. Ukazuje, kteřé služby obvykle vstupu do sledovaných služeb/programů předcházejí.

Výsledky potvrzují existující a důležitou návaznost nízkoprahových denních klubů/center (dle přílohy 3 evidentní zejména v Eset-Help) a případového vedení na systém služeb pracovní rehabilitace. Ukazují také na roli kontaktních/příjmových pracovníků jako „rozcestníků“ pro orientaci uživatele v systému služeb zaměstnávání. (Ve vyhodnocení nebylo bráno v úvahu pracovní/příjmové poradenství poskytnuté v téže organizaci s předpokladem, potvrzeným praxí, že toto poradenství předchází vždy před zahájením služby/programu TK, PŘZ, PZ.)

Zajímavé je rozložení služeb předcházejících typu podpory PZ jakožto nejvyššímu stupni přípravy na práci na otevřeném trhu (OTP) – viz níže graf 4, který je obdobou grafu 3 pro vzorek 40 spoluprací v rámci pouze PZ.

Graf 4 ukazuje, že podporované zaměstnávání je volně dostupné z různých jiných služeb, různých stupňů pracovní rehabilitace. Podporuje hypotézu popsanou v kap. 3.2.1.

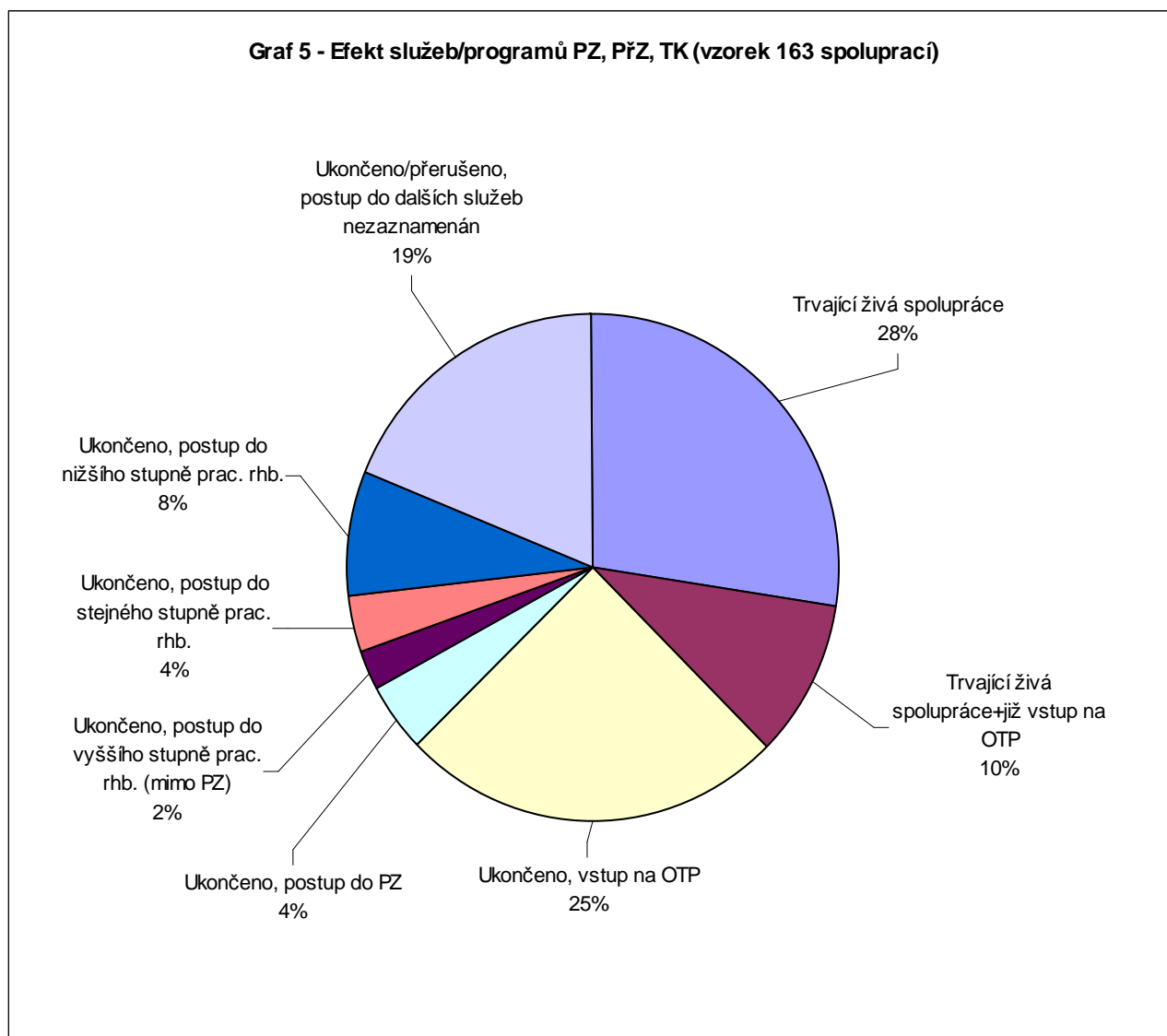
Během projektu 10 klientů chráněných dílen Fokusu Praha vstoupilo do podporovaného zaměstnávání, což potvrzuje smysluplnost zaměření pracovníků PZ na cílené vyhledávání nových klientů v chráněných dílnách a jejich podporu pro postup z chráněného pracovního prostředí na otevřený trh (projektem nově zavedená pozice „Pracovní konzultant pro chráněné dílny“).

Pro samostatnou analýzu služeb předcházejících typu podpory PZ a TK nebyl k dispozici dostatečně veliký vzorek.

3.2 EFEKT SLEDOVANÝCH SLUŽEB/PROGRAMŮ

3.2.1 POSTUP KLIENTA DO DALŠÍCH STUPŇŮ PRACOVNÍ REHABILITACE A NA OTEVŘENÝ TRH PRÁCE

Graf 5 zachycuje kromě poměru trvajících živých spoluprací přestup klientů do dalších stupňů přípravy na zaměstnání či na otevřený trh práce po ukončení spolupráce ve službě/programu TK, PŘZ nebo PZ. Jak již bylo zmíněno v kap. 2.2, analýze zde byly podrobeny pouze spolupráce, kde byly stanoveny individuální cíle klienta, tj. systematické, jde o vzorek 163 spoluprací.

Během přípravy metodologie a práce s konkrétními sebranými daty jsem dospěla k hypotéze, že služby/programy pracovní rehabilitace v chráněném prostředí netvoří, možná navzdory tradičnímu pohledu, různé stupně přípravy na práci, kterými by klient postupně a systematicky procházel až na otevřený trh*.

Obvyklá se zdá být spíše situace, že pokud klient uvažuje o budoucím návratu na otevřený trh, hledá nejdříve v podstatě jakékoli chráněné prostředí, ve kterém by mohl obnovit základní sociální a pracovní dovednosti, zotavil se a získal sebedůvěru. Ze škály různých služeb/programů pracovní rehabilitace (vč.

* K ověření této hypotézy by bylo vhodné detailně rozebrat, ze kterých konkrétních míst/programů/služeb na která klienti přestupují ve statisticky významném rozsahu a mezi kterými je naopak přestup málo častý. Údaje tohoto druhu jsou v datech sebraných pro tuto analýzu obsaženy jen částečně a nebylo v mé kapacitě je takto zpracovat. Může to však být námětem pro další výzkum.

bazální v denních klubech) si pak vybírá spíše podle charakteru tam nabízené práce (druhu vykonávané práce a pracovního prostředí), případně výše odměny. Neznamená to, že jednotlivá místa a pracoviště se neliší mírou náročnosti práce, potřebné uživatelsky samostatnosti či mírou kontaktu s běžnou společností, a i toto je jistě kritériem klientovy volby, jen chci zdůraznit, že zdaleka ne jediným. Klient však rozhodně nevolí mezi jednotlivými typy služeb/programů podle jejich definice, ale mezi konkrétními místy.

Každopádně příjmoví/poradenská pracovníci napoprvé spíše vedou uživatele k volbě místa tréninkového charakteru s výhledem po jeho opuštění směřovat na otevřený trh, ať již přímo, nebo s pomocí podporovaného zaměstnávání.

Po skončení tréninkového programu pak uživatel buď skutečně přestupuje do PZ nebo rovnou na OTP, stává se ale také, že podle míry zvládnutí tréninkového programu zjistil, že zvládnout práci na otevřeném trhu či dokonce samotný současný program není v jeho možnostech a hledá posléze dlouhodobější formu chráněného a případně méně náročného zaměstnání.

Praxe však ukazuje, že pokud takové zaměstnání není aktuálně dostupné, volí příjmový/poradenský pracovník s uživatelem znovu i takové místo, které je deklarované jako tréninkové, tj. dočasné. Tento postup je pochopitelný a žádoucí vzhledem k tomu, že dlouhé čekání na uvolnění dlouhodobého chráněného místa by velmi pravděpodobně vedlo k významnému prohlubování ztráty klientových dovedností i motivace. Nezdědka se stane, a to považuji za veliké pozitivum, že konkrétní tréninkové místo, na kterém se uživatelé daří, se podaří přeměnit s postupem času a dohodě se zaměstnavatelem na dlouhodobé. Pokud se tak nestane a časově omezený tréninkový program skončí, klient hledá chráněnou práci znovu a situace popsaná v tomto odstavci se pak může opakovat v jiné službě či organizaci.

Proměna charakteru místa a s tím souvisejícího typu podpory může nastat i v situaci, kdy klient nastupuje na tréninkové místo poprvé, ale daří se mu tam, zaměstnavatel je spokojen a místo přechodného zaměstnávání se plynule mění na plnohodnotné místo na otevřeném trhu (podpora přechází do podporovaného zaměstnávání a i posléze končí úplně).

Ve světle této praxe lze graf 6, ale také 7-9, okomentovat takto:

K významu výšečí **„Trvajících živých spolupráce“**, **„Trvajících živých spolupráce+již vstup na OTP“** a **„Ukončeno, vstup na OTP“** snad netřeba nic dodávat. Výsledky potvrzují, že minimálně 57 uživatelů v důsledku čerpání služeb v rámci projektu nastoupilo do zaměstnání na otevřeném trhu práce, přičemž doba, o které s jistotou víme, že si toto místo udrželi, závisí na tom, jak jednotlivé organizace kontaktují své bývalé klienty po výstupu ze služeb, a pohybuje se v širokém rozmezí od 1 do 24 měsíců.

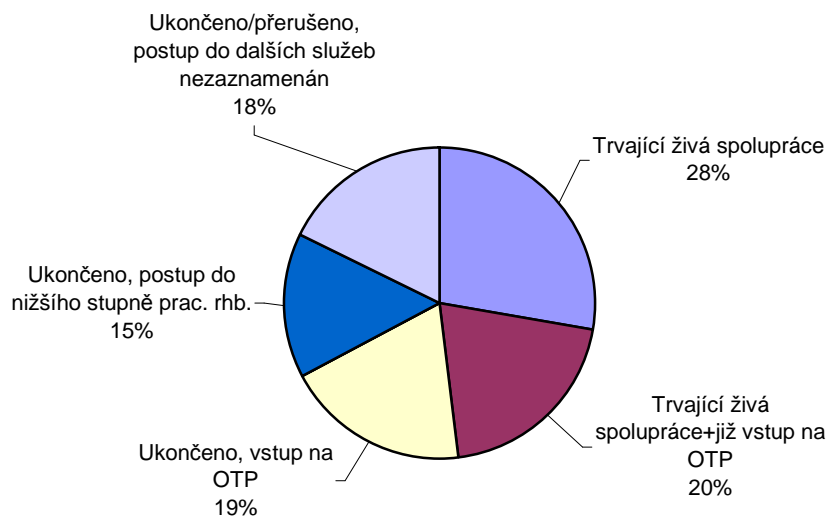
Také přestup 7 uživatelů tréninkové kavárny v Green Doors nebo přechodného zaměstnávání v Eset-Help do podporovaného zaměstnávání (výšeč **„Ukončeno, postup do PZ“**) lze považovat za důsledek čerpání těchto služeb a úzké spolupráce s pracovními asistenty/konzultanty PZ.

Na rozdíl od toho ovšem přestupy do vyššího stupně pracovní rehabilitace jiných než PZ (výšeč **„Ukončeno, postup do vyššího stupně prac. rhb. (mimo PZ)“**) jsou zřídka a potvrzují výše zmíněnou hypotézu. **Spolu s postupy do stejného či nižšího stupně pracovní rehabilitace** je nutno je vnímat jako celek s ohledem na popsanou praxi a nehodnotit, zda došlo k postupu „výš“ nebo „níž“, nýbrž reflektovat jako pozitivní, že klient přestupem vyšel lépe vstříc svým potřebám a možnostem, v jejichž rozvíjení nadále pokračuje „jinde“ (takzvaně „nevypadl ze služeb, z práce na sobě“).

Ukončené spolupráce bez zaznamenaného postupu do dalších služeb/na OTP jsou dále rozebrány v kap. 3.1.5.

V následujících grafech 7-9 je zobrazen efekt služeb po jednotlivých typech podpory. Platí pro ně výše uvedená relevantní konstatování, význam výsledků je intuitivní a ponechávám jeho zhodnocení na čtenáři.

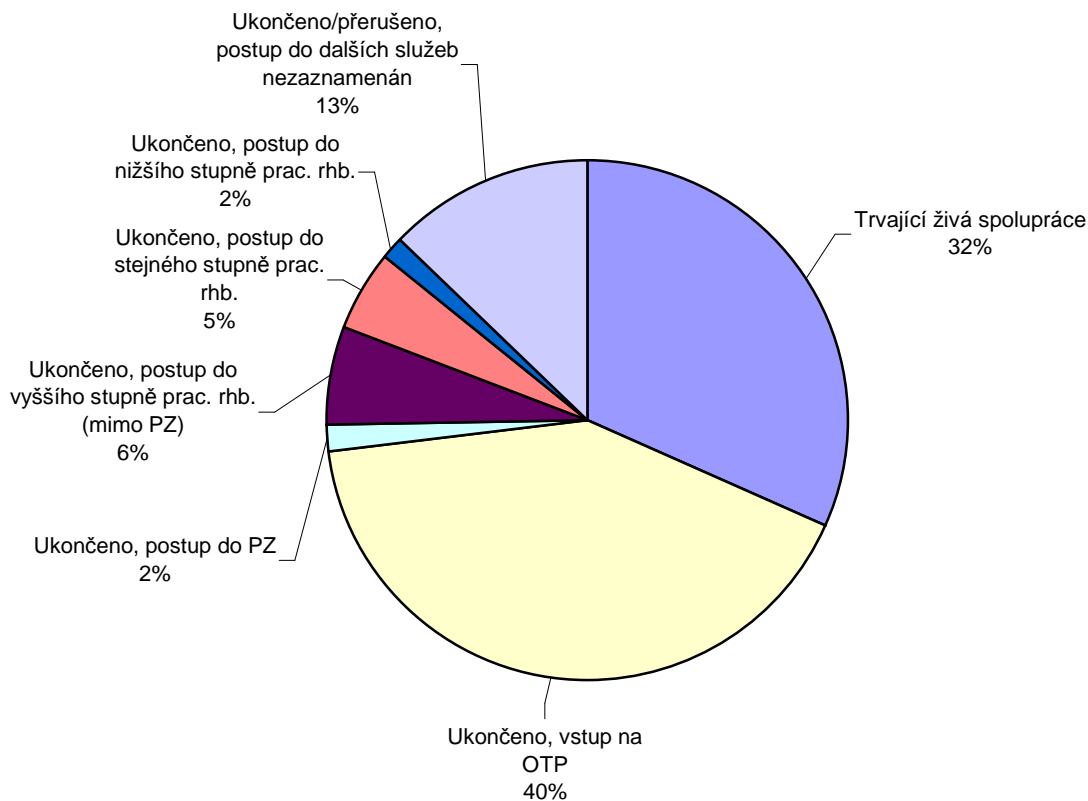
Graf 6 - Efekt služby/programu PZ (vzorek 79 spoluprací)

Graf 7 - Efekt programu PŘZ v Eset-Help, o. s. (vzorek 21 spoluprací)

Graf 8 - Efekt programu TK v Green Doors, o. s. (vzorek 63 spoluprací)

3.2.2 POHLED PRACOVNÍKŮ NA PŘÍNOS SLUŽBY/PROGRAMU PRO UŽIVATELE, KTEŘÍ NEZAZNAMENALI PO SKONČENÍ/PŘERUŠENÍ SPOLUPRÁCE POSTUP DO DALŠÍ SLUŽBY ZAMĚSTNÁVÁNÍ / NA OTP

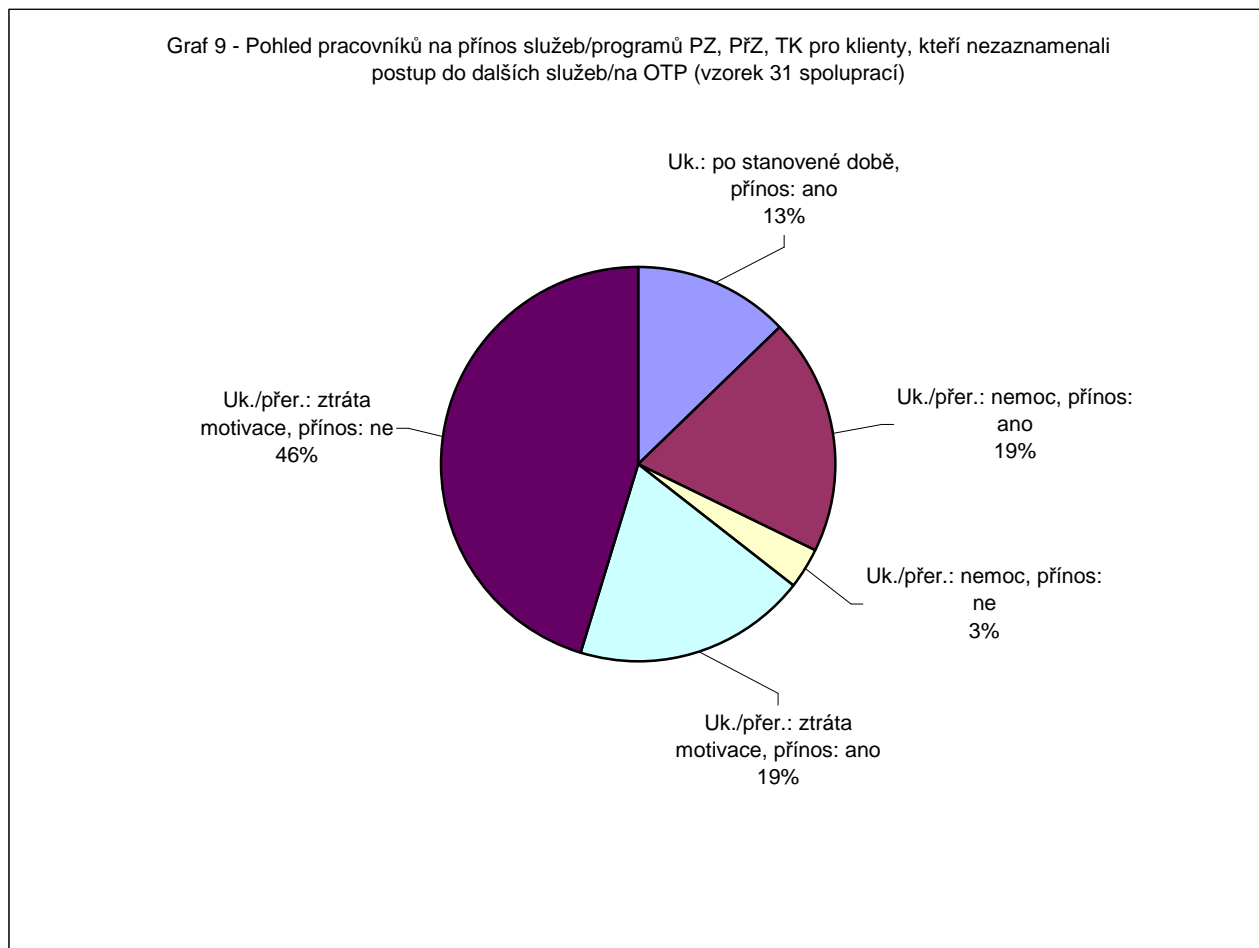
Viz graf 9 pro 31 v titulu vymezených spoluprací.

Legenda:

- Uk. po stanovené době, přínos: ano
 = spolupráce byla ukončena po stanovené době (jde o TK), klient si osvojil nové pracovní dovednosti (obecné pracovní návyky a / nebo schopnost na pracovišti plnit zadané úkoly v požadované kvalitě)
- Uk./přer.: nemoc, přínos: ano
 = spolupráce byla ukončena nebo je ke dni sběru dat přerušena z důvodu dlouhodobého onemocnění klienta, přesto si již klient si osvojil nové pracovní dovednosti (obecné pracovní návyky a / nebo schopnost na pracovišti plnit zadané úkoly v požadované kvalitě) a/nebo alespoň částečně dosáhl svých individuálních cílů
- Uk./přer.: nemoc, přínos: ne
 = spolupráce byla ukončena nebo je ke dni sběru dat přerušena z důvodu dlouhodobého onemocnění klienta, do té doby nebyl zaznamenán rozvoj klientových pracovních dovedností či alespoň částečné dosažení individuálních cílů
- Uk./přer.: ztráta motivace, přínos: ano
 = spolupráce byla ukončena nebo je ke dni sběru dat přerušena z důvodu klientovy ztráty motivace, přesto si již klient si osvojil nové pracovní dovednosti (obecné pracovní návyky a / nebo schopnost

na pracovišti plnit zadané úkoly v požadované kvalitě) a/nebo alespoň částečně dosáhl svých individuálních cílů

- Uk./přer.: ztráta motivace, přínos: ne
 = spolupráce byla ukončena nebo je ke dni sběru dat přerušena z důvodu klientovy ztráty motivace, nebyl zaznamenán rozvoj klientových pracovních dovedností či alespoň částečné dosažení individuálních cílů

Zde je velmi potěšující nízký poměr spoluprací ukončených nebo dlouhodobě přerušených z důvodu nemoci. Jednoznačně ukazuje na to, že čerpání služeb, ať už s jakýmkoli zvnějšku viditelným posunem klienta v pracovní oblasti, působí stabilizačně pro zdravotní stav.

Největší podíl zde tvoří spolupráce, ukončené podle pohledu pracovníka bez jakéhokoli zisku pro klienta a z důvodu ztráty jeho motivace. Musíme si ale uvědomit, že z celkového počtu 163 spoluprací se jedná o 14 spoluprací, tj. 9%. Přesto by bylo vhodné reflektovat, co přesně znamená „ztráta motivace“ a zda je či není účinné klienta znovu kontaktovat. To však není v možnostech této analýzy, soubor sebraných dat takové údaje neobsahuje.

3.3 SÍŤ SLUŽEB ZAMĚSTNÁVÁNÍ VYTVOŘENÁ PROJEKTEM

V souboru sebraných dat ze vstupu i výstupu do/ze služeb (tentokrát ze všech 195 spoluprací) bylo zaznamenáno celkem 115 **přestupů uživatelů mezi službami** uvnitř vlastní/do partnerské organizace. **Z nich** pouze 14 (tj. **12%**) **znamenal přestup z jedné partnerské organizace do druhé**. Tento relativně nízký výsledek však nepovažuji za plně odrážející realitu, a to z několika důvodů:

- Pro relevantnější obraz toho, jak se díky projektu prohloubila spolupráce mezi službami je vzorek zkoumaných spoluprací nedostatečně veliký a hlavně nedostatečně různorodý. Chybí data především od příjmových/poradenských pracovníků.
- Ověřovací šetření projektové pracovní skupiny Tvorba metodik k využívání nové Výstupní/předávací zprávy prokázalo více než 14 vyhotovených a předaných zpráv
- Metodologická chyba. Pracovníci, kteří vyplňovali hodnotící tabulku, byli instruováni, aby pro jinou než vlastní nebo partnerskou organizaci nechali pole prázdné, což jsem také takto vyhodnotila. Prázdné pole však mohlo znamenat, že pracovník jej zapomněl vyplnit.

Rozšíříme-li zkoumanou síť služeb o ostatní NNO a denní sanatoria, bylo **přestupů** zachyceno celkem 139, z nichž **41% znamenalo přestup jinam než v rámci vlastní organizace**. Také pro validitu tohoto výsledku však platí výše uvedená omezení.

3.4 POHLED PRACOVNÍKŮ NA PŘÍNOS SLUŽBY/PROGRAMU PRO UŽIVATELE V JINÉ OBLASTI NEŽ PRACOVNÍ

U celých **46%** ze 163 spoluprací pracovníci sledovaných služeb/programů uvedli, že **klientova situace se zlepšila v jiných oblastech života než pracovních** (bydlení, materiální a finanční zajištění, zdraví, vztahy). Tento myslím úctyhodný výsledek znovu ukazuje, že je důležité vnímat působení služeb jako komplexní pro zvýšení kvality života uživatelů

8 uživatelů s podporou „své“ služby také **zahájilo vzdělávání** pro zvýšení své kvalifikace, z nich 5 jej zatím úspěšně ukončilo.

4 VÝPOVĚDNÍ HODNOTA A JEJÍ DISKUSE

Z hlediska velikosti a charakteru vzorku:

Za trvání projektu proběhlo celkem 100 spoluprací v rámci typu podpory Tréninková kavárna, 125 spoluprací v rámci typu podpory Podporované zaměstnávání (PZ) a 52 spoluprací v rámci typu podpory Přechodné zaměstnávání, celkem za tyto tři tedy 277 spoluprací.

Přítom analýze byla podrobena data za celkem 195 spoluprací (tj. 70 %) resp. * 163 (tj. 59 %), z toho 63 v rámci typu podpory Tréninková kavárna (tj. 63 %), 87 resp. * 79 v rámci typu podpory Podporované zaměstnávání (tj. 67 % resp. * 63 %) a 45 resp. * 21 v rámci typu podpory Přechodné zaměstnávání (tj. 87 % resp. * 40%).

Výpočetní hodnotu tedy považuji za dostatečnou a výsledky vztažitelné na všechny spolupráce ve službách/programech TK, PŘZ, PZ v rámci projektu.

Výjimkou je kap. 3.3, kde jsem již diskutovala nevhodnost charakteru vzorku.

Výsledky analýzy bohužel nezachycují efekt všech spoluprací s klienty v rámci projektu, o významu zde přímo nezkoumaných služeb/programů však poskytují průkaznou informaci.

Z hlediska validity dat:

V kap. 3.3 jsem také již zmínila metodologickou chybu, která však nenastala u jiných sledovaných kritérií. Různá sledovaná data v rámci jedné spolupráce na sebe odkazují a musí být v souladu, což jsem kontrolovala a případné chyby či nesrovnalosti s pracovníky konzultovala a opravila.

Samozřejmě musím zmínit také subjektivitu dat týkajících se pokroku uživatele v dovednostech, který hodnotil pracovník služby/programu. Ostatní sebraná data však popisují ověřitelnou realitu (přestupy mezi službami, nemocnost, délka trvání služby apod.).

S důvěrou v kompetenci a pečlivost pracovníků služeb tedy považuji sebraná data za validní.

---

* hodnota před „resp.“ se týká počtu *všech* analyzovaných spoluprací (a tím výsledků v kap. 3.1 a 3.3), hodnota za „resp.“ se týká *všech* analyzovaných spoluprací, u kterých byly stanoveny *individuální cíle* (a tím výsledků v kap. 3.2 a 3.4)

5 ZÁVĚR

Závěrem konstatuji, že tato **analýza prokázala naplnění cílů projektu**

- zvýšit pracovní a sociální dovednosti klientů,
- zvýšit počet klientů, kteří dosáhli vyššího stupně pracovní rehabilitace, zaměstnání, a alespoň ukázala na naplnění cíle
- propojení (vytvoření sítě) služeb pracovní rehabilitace a zaměstnávání.

Pro doložení tohoto cíle odkazují na ostatní výstupy projektu a jeho závěrečnou zprávu.

Přestože výsledky analýzy nezachycují efekt všech spoluprací s klienty v rámci projektu, ale zkoumají pouze služby/programy Podporovaného a Přejídného zaměstnávání a Tréninkových kaváren, poskytují průkaznou informaci i o příspěvku zbylých služeb/programů poskytovaných projektem k naplnění cílů projektu.

Shrnutí významu výsledků této analýzy v souvislosti s efektem sledovaných služeb/programů

V kap. 3.2 záměrně nemluví o efektivitě (účinnosti), ale efektu (dopadu) sledovaných služeb/programů, protože účinnost služeb lze jen velmi komplikovaně měřit tak, aniž by výsledky redukovaly význam toho, co služby každému uživateli přináší. Význam a přínos služby je pro každého uživatele individuální, spočívá v míře naplnění vlastních vnitřních potřeb a cílů toho kterého člověka. Ani měření efektu služeb v této analýze neodráží fakt, že stejný dosažený cíl (např. nalezení práce na otevřeném trhu) může pro dva lidi mít různou vnitřní hodnotu a vést k větší či menší spokojenosti daného člověka.

Výsledky uvedené v kap. 3.2 je tedy třeba nahlížet tak, že pokud uživatel dosáhne zvýšení stupně pracovní rehabilitace či zaměstnání (tj. objektivního pokroku ve své pracovní kariéře), pak je tento posun v souladu s jeho individuálními cíli a přináší i zvýšení jeho subjektivní spokojenosti, kvality života. Avšak naopak, pokud uživatel takového objektivního pokroku nedosáhne, neznamená to, že ke zvýšení jeho spokojenosti či míry začlenění do běžné společnosti nedošlo. Služba přinesla uživateli možnost rozvíjet nebo alespoň stabilizovat jeho pracovní a sociální dovednosti a zdravotní stav a po skončení služby umožnila následovat jeho potřeby volbou služby jiné. Tento přínos je objektivně těžko měřitelný a prokazatelný, proto však nesmí být přehlížen.